

Õiguskantsler

Teie

nr

Õiguskantsler 27.03.2013 nr 6-1/130400/1301428

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Lugupeetud

Pöördusite minu poole avaldusega, milles tõstatate mitmeid küsimusi seoses 01.04.2013 jõustuva Kaitseliidu seadusega.

Esitate avalduses mitmesuguseid küsimusi. Näiteks küsite: "Kas keskjuhatuse liikme vastutus on dekoratiivne või on see siiski pärisvastutus? [---] Kuidas tagab ja loob selline töökorraldus [---] eeldused motiveeritud ja vastutustundlikuks suhtumiseks KL keskjuhatuse liikmele asjadega tegelemiseks?"

Avalduse pinnalt otsustades valmistab Teile siiski peamiselt muret asjaolu, et Kaitseliidu seaduse § 19 lg 13 kohaselt Kaitseliidu keskjuhatusse valitud liikme tööd ei tasustata. Leiate, et nimetatud säte võib olla vastuolu võlaõigusseaduses (VÕS) sätestatuga.

Esmalt pean Teile selgitama, et õiguskantsleri pädevuses ei ole kõikidele Teile püstitatud küsimustele vastamine. Nimelt esitate mitmeid küsimusi, milledele vastamine on sisuliselt Teile õigusalaste selgituste andmine märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse § 3 alusel. Asjakohaseid õigusalaseid selgitusi on pädev jagama Teile käesoleval juhul Kaitseministeerium, kes on Kaitseliidu seaduse välja töötanud. Sestap ei ole mul kahjuks võimalik vastata enamusele Teile tõstatatud küsimustest.

Eelnevale vaatamata võtan ma seisukoha küsimuses, mis puudutab 01.04.2013 jõustuva Kaitseliidu seaduse § 19 lg 13 vastavust Eesti Vabariigi põhiseadusele.

Avaldate, et Teile hinnangul on 01.04.2013 jõustuva Kaitseliidu seaduse § 19 lg 13 vastuolus võlaõigusseaduse käsunduslepingule sätestatud nõuetega. Nimelt leiate, et võlaõigusseaduse alusel tuleb käsunduslepingus alati ette näha lepingu täitmise eest tasu. Sestap on Teile hinnangul jõustuva Kaitseliidu seaduse § 19 lõikest 13 tulenev tasu maksmise keeld vastuolus võlaõigusseadusega. Juhul, kui 01.04.2013 jõustuv Kaitseliidu seadus oleks vastuolus võlaõigusseaduse sätetega, tuleks täiendavalt hinnata ka sätte kooskõla põhiseaduse (PS) § 3

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

lõikest 1 tuleneva õigusriigi põhimõttega, mille kohaselt peab õiguslik regulatsioon olema mh vastuoludeta.¹

VÕS § 619 järgi kohustub käsunduslepinguga üks isik (käsundisaaja) vastavalt lepingule osutama teisele isikule (käsundiandja) teenuseid (täitma käsundi), käsundiandja aga maksma talle selle eest tasu, kui selles on kokku lepitud. Võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaandes märgitakse nimetatud sätte kohta järgmiselt: "Käsundusleping võib olla **tasuline või tasuta**. Tasuline on käsundusleping siis, kui tasus on kokku lepitud, aga ka siis, kui tasus kokku lepitud ei ole, kuid käsundi täitmist võib mõistlikult eeldada üksnes tasu eest, eelkõige kui käsundisaaja täitis käsundi oma majandus- või kutsetegevuses [---]."²

Käsundisaajale tasu maksmist reguleerivad täpsemalt VÕS § 627 lõiked 1 ja 2. VÕS § 627 lõike 1 järgi juhul kui käsunduslepinguga ei ole tasus kokku lepitud, kuulub tasu maksmisele, kui käsundi täitmist võib mõistlikult eeldada üksnes tasu eest, eelkõige kui käsundisaaja täitis käsundi oma majandus- või kutsetegevuses. Kui tasu suurust ei ole kindlaks määratud, tuleb maksta vastavalt asjaoludele mõistlik tasu (VÕS § 627 lg 2). Kommentaaris märgitakse kõnealuste sätete kohta: "Kui käsundusleping on sõlmitud, tasu osas kokkulepet aga ei ole, tuleb eeldada, et professionaalset käsunditäitja täidab käsundi vaid tasu eest. Selle eelduse saaks ümber lükata eelkõige siis, kui pooled on lepingus kokku leppinud, et käsundi täitmine toimub tasuta."³

Eelneva pinnalt võib järeldada, et võlaõigusseaduse alusel ei ole välistatud olukord, kus käsunduslepingu täitmise eest tasu ei maksta. Teisisõnu puudub võlaõigusseaduses nõue, mille kohaselt tuleks **igal juhul** käsundisaajale tegevus tasustada.

Loomulikult on vaidluste vältimiseks tarvilik tagada see, et lepingu sõlmimisel oleks selge, kas selle täitmise eest on tasu ette nähtud või mitte. Tasu puudumises võib kokku leppida lepingus, kuid välistatud ei ole ka see, et see nõue tuleneb õigustloovatest aktidest (mh ka seadusest).⁴

Käesoleval juhul on seadusega määratud, et Kaitseliidu keskjuhatusse valitud liikme tööd ei tasustata (01.04.2013 jõustuva Kaitseliidu seaduse § 19 lg 13). Tahan Teie tähelepanu juhtida asjaolule, et Kaitseliitu kuulumine on vabatahtlik. Kuna Kaitseliidu keskjuhatuse liikmed valitakse tegevliikmete või auliikmete hulgast (01.04.2013 jõustuva Kaitseliidu seaduse § 19 lg 3), saab ka keskjuhatuse liikmelisus (v.a need isikud, kelle kuulumine tuleneb ametikohast) olla vabatahtlik. Teisisõnu on kõik valitavad keskjuhatuse liikmed asunud sellele ametikohale vabatahtlikult.

Kõik inimesed peaksid olema suutelised Kaitseliidu seadusega tutvudes aimu saama sellest, milliseid õigusi ning kohustusi keskjuhatusse kuulumine kaasa võib tuua. Üheselt mõistetavalt on lahendatud ka tasu küsimus – keskjuhatusse valitud liikmele tasu ei maksta. Eelnevast tulenevalt võib arvata, et keskjuhatuse liige on langetanud **vabatahtlikult** teadliku otsuse panustada Kaitseliidu arengusse selle eest tasu saamata.⁵

¹ Vaieldav on käsunduslepingu (osana lepinguvabadusest) tasu saamise õiguse ja PS §-ga 32 kaitstava omandipõhiõiguse seos. Vt lähemalt PS kommenteeritud väljaanne, 2012, § 32 komm 4.10.

² Varul, P jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Kirjastus Juura. Tallinn 2009. Lk 3.

³ *Ibid*, lk 23

⁴ Kaitseliidu seaduse [eelnõu 190 SE](#) seletuskirjas on selgitud: „KLi eesmärgiks ei ole tulu teenimine oma liikmetele: vabatahtlikkus ei ole tasustatav: KLi liiget ei tasustata teo eest, mis ei ole seotud töösuhtega või teenuse osutamisega. Näiteks ei tasustata kollegiaalse organi liikme tegevust või KLi väljaõppel osalemist. Küll aga näeb eelnõu ette KLi teenistusülesande täitmisel tehtud kulu hüvituse, samuti hüvitis KLi tegevuses vigastada saamisel. KLil on lisaks riigieelarvelisele eraldisele ka omatulu, mida samuti kasutatakse KLi tegevuse edendamiseks.“

⁵ Küll näevad Kaitseliidu seaduse § 19 lg-d 11 ja 12 ette keskjuhatuse liikme kulude hüvitamise.

Võttes arvesse seda, et kõikidel Kaitseliidu keskjuhatuse valitavatel inimestel on võimalik eelnevalt üheselt mõista seda, millised õigused ja kohustused juhatuse kuulumisega kaasnevad ning seda, et võlaõigusseaduses puudub nõue käsundisaajale igal juhul tasu maksta, puudub mul alus kahelda seadusandja kaalutlustes. Seetõttu ei tuvastanud ma kõnealusel juhul 01.04.2013 jõustuva Kaitseliidu seaduse § 19 lõike 13 vastuolu põhiseadusega.

Lõpetan Teie avalduse menetlemise.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes